

Wstęp

Niniejsza monografia powstała na podstawie badań prowadzonych w ramach projektu „Polskie organizacje imigranckie w Europie” realizowanego w latach 2015–2020 – początkowo w Instytucie Zachodnim w Poznaniu, a od 2017 r. w Ośrodku Badań nad Migracjami Uniwersytetu Warszawskiego. Projekt został sfinansowany przez Narodowe Centrum Nauki w Krakowie w ramach programu Sonata Bis (nr 2014/14/E/HS6/00731).

Projekt miał dwa zasadnicze cele badawcze: cel diagnostyczny – polegający na określeniu stanu polskich organizacji imigranckich w wybranych krajach europejskich, oraz cel wyjaśniający – polegający na poszukiwaniu odpowiedzi na pytanie, jakie czynniki kształtują stan polskich organizacji imigranckich w wybranych krajach europejskich. Kraje te – Niemcy, Francję, Wielką Brytanię, Irlandię, Norwegię, Szwecję, Holandię, Włochy oraz Hiszpanię – dobrano ze względu na zróżnicowanie wielu cech, wśród których należy wymienić takie, jak: procesy migracyjne z Polski do tych krajów (ich intensywność, czas trwania etc.), rozwój i liczba polskich organizacji imigranckich działających w tych krajach, polityki migracyjne i integracyjne realizowane przez te kraje, relacje bilateralne między Polską a tymi krajami.

Dodatkowo postawiono pięć celów szczegółowych. Były to:

1. Diagnoza stanu polskich organizacji imigranckich w wybranych krajach europejskich, ze szczególnym uwzględnieniem struktury formalnoprawnej, profilu działalności, form współpracy, zasobów ludzkich i materialnych, źródeł finansowania organizacji.
2. Diagnoza zależności między procesem migracyjnym oraz charakterystyką zbiorowości imigranckiej a stanem polskich organizacji imigranckich w wybranych krajach europejskich.
3. Diagnoza zależności między charakterystyką Polski jako kraju pochodzenia (ze szczególnym uwzględnieniem założeń i realizacji polityki polonijnej oraz

tradycji społeczeństwa obywatelskiego i samoorganizacji w Polsce) a stanem polskich organizacji imigranckich w wybranych krajach europejskich.

4. Diagnoza zależności między charakterystyką kraju pobytu (ze szczególnym uwzględnieniem założeń i realizacji polityk imigracyjnych i integracyjnych oraz dominujących postaw społeczeństwa kraju pobytu wobec imigrantów i ich organizacji) a stanem polskich organizacji imigranckich w wybranych krajach europejskich.
5. Diagnoza zależności między bilateralnymi relacjami między Polską i krajem pobytu (ze szczególnym uwzględnieniem relacji politycznych oraz umów międzynarodowych) a stanem polskich organizacji imigranckich w wybranych krajach europejskich.

Ważnym elementem założeń badawczych był komparatystyczny charakter analizy danych. Wyniki bowiem nie odnoszą się do jednego z krajów pobytu, ale pozwalają na sformułowanie uogólnień: zjawisk i procesów występujących we wszystkich badanych krajach.

Realizacja takiego przedsięwzięcia badawczego wymaga pracy grupowej. Skład zespołu prowadzącego badania w poszczególnych krajach był następujący: Francja – Jacek Kubera, Hiszpania – Mikołaj Stanek, Aleksandra Sojka, Holandia – Joanna Leska-Ślęzak, Ignacy Józwiak, Irlandia – Magdalena López Rodríguez, Mariusz Dziegłowski, Niemcy – Michał Nowosielski, Norwegia – Marcin Fronia, Justyna Bell, Monika Sokół-Rudowska, Szwecja – Witold Nowak, Wielka Brytania – Michał Garapich, Roch Dunin-Wąsowicz, Włochy – Agnieszka Legut. Oprócz tego w realizację projektu zaangażowani byli: Martyna Plucińska-Nowak, Łukasz Pomiankiewicz, Piotr Cichocki oraz Dorota Kot. Kierownikiem projektu był Michał Nowosielski, a funkcję koordynatora badań pełnił Witold Nowak.

Jako autorzy tego tomu pragniemy podkreślić, że prezentowane w nim wyniki badań są efektem wspólnej pracy zespołu badawczego. W trakcie opracowywania monografii korzystaliśmy bowiem z wielu analiz i raportów przygotowanych przez naszych współpracowników. Dyskutowaliśmy z nimi także efekty naszej pracy. Za ich wkład w realizację tego przedsięwzięcia badawczego oraz prace nad książką serdecznie dziękujemy.

Pragniemy także wyrazić naszą wdzięczność wobec osób biorących udział w badaniu: ekspertów oraz przedstawicieli instytucji (zarówno polskich, jak i zagranicznych). Przede wszystkim jednak składamy podziękowania działaczom polskich organizacji, którzy dali nam szansę „zajrzeć za kulisy” i przyjrzeć się temu, w jaki sposób ich organizacje funkcjonują i jak się zmieniają. Bez ich udziału nasz projekt nie miałby szans na powodzenie.

Nasza praca składa się z trzech rozdziałów oraz podsumowania.

W rozdziale 1 prezentujemy założenia teoretyczne – omawiamy stan badań nad organizacjami imigranckimi, szczególną uwagę zaś poświęcamy uwarunkowaniom sytuacji tych organizacji. Prezentujemy także model teoretyczny, który stał się

punktem wyjścia do dalszych badań. W rozdziale tym omówiliśmy także metodologię badań własnych realizowanych w ramach projektu „Polskie organizacje imigranckie w Europie”. Przedstawiliśmy sposób zarówno zbierania danych, jak i ich analizy.

Rozdział 2 stanowi syntetyczne omówienie stanu polskich organizacji imigranckich w wybranych krajach. Skupiamy się w nim na takich kwestiach, jak: działalność organizacji, współpraca z otoczeniem, sytuacja materialna, zasoby ludzkie. W rozdziale tym dla każdego z krajów zastosowaliśmy podobny schemat analizy. W praktyce oznacza to, że w wypadku niektórych krajów w wybranych aspektach zakres analizy jest zróżnicowany – ta asymetria wynika z faktu, że poszczególne kraje różnią się choćby długością tradycji samoorganizacji polskich migrantów. Tym ważniejsza wydaje się ostatnia część rozdziału syntetycznie podsumowująca parametry stanu polskich organizacji dla wszystkich wybranych krajów.

Rozdział 3 – najobszerniejszy – poświęcony jest analizie wpływu poszczególnych czynników na stan organizacji. Analizujemy więc znaczenie charakterystyki procesu migracyjnego oraz zbiorowości imigranckiej, Polski jako kraju pochodzenia, krajów pobytu oraz bilateralnych relacji między Polską a krajami poddanymi analizie.

W podsumowaniu z jednej strony dokonujemy rekapitulacji wyników badań, z drugiej zaś – poddajemy model krytycznej analizie. Zwracamy bowiem uwagę, że może on zostać poszerzony o dodatkowe czynniki, co pozwala lepiej zinterpretować przyczyny stanu organizacji.